

Aan: 2e kamer: rapporteurs Mutluer en
Koops

Datum: 11 juni 2025

Inleiding

De gemeente Rotterdam is door u, rapporteurs Mutluer en Koops, uitgenodigd om deel te nemen aan het rondetafelgesprek over het voorkomen van recidive. Wij gaan graag op uw uitnodiging in en delen in deze gespreksnotitie onze visie op de huidige praktijk zoals wij die waarnemen in Rotterdam. Tijdens het rondetafelgesprek zullen we deze visie kort toelichten.

Wat zien wij gebeuren?

In de huidige praktijk ervaren wij een spanningsveld tussen de wens van alle partijen om recidive te voorkomen en de beperkte menskracht en huisvesting om de randvoorwaarden daarvoor te realiseren. We signaleren hoge werkdruk bij casemanagers bij DJI, overbelasting bij de politie en dat de reclassering niet in detentie kan starten vanwege de wijze van financieren. Ook zijn er lange wachtlijsten voor rechtszaken (waaronder Tenuitvoerlegging-zaken, TUL) en bij het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie (NIFP). Gedetineerden worden daarnaast niet altijd in hun regio van herkomst geplaatst en kortgestraften worden soms niet meer gesproken vóór hun vrijlating. Jongeren worden met regelmaat in PI's voor volwassenen geplaatst. Dat gaat ten koste van het pedagogisch klimaat dat jongeren nodig hebben én van de detentieplekken voor volwassenen, die er niet voldoende zijn. Tot slot is de forensische keten voor jongeren anders geregeld in wetgeving en praktijk dan voor volwassenen. Daardoor kunnen overgangen van jeugd naar volwassenheid problemen veroorzaken.

De gemeente heeft geen wettelijke taak in het voorkomen van recidive, maar staat wél in directe verbinding met de strafketen. Wij hebben daarnaast veel baat bij veilige wijken voor onze inwoners en vinden het dan ook uiterst belangrijk om hier ons steentje aan bij te dragen. Dat brengt ons regelmatig in een lastige positie. Wij nemen de gevolgen van de krapte waar, maar zijn niet altijd de partij die hier wettelijk op mag of kan handelen. Hierdoor ontbreken soms de middelen of juridische gronden om een casus goed op te pakken wanneer dit bij een andere partij niet lukt. Bijna alles wat gemeenten in de volwassenenzorg bieden, gebeurt op vrijwillige basis. Sommige mensen willen echter geen ondersteuning, terwijl ze die wél nodig hebben. Een voorbeeld hiervan zijn gedetineerden die een negatief beeld hebben van de overheid, maar wel hulpvragen hebben op alle basisvoorwaarden en in een negatief netwerk verkeren.

Tegelijkertijd hebben gemeenten wel een taak in het bieden van perspectief op de basisvoorwaarden bij re-integratie na detentie en het waarborgen van openbare orde. Wij hebben hiervoor het team Detentie en Re-integratie ingericht. Delicten bieden, hoe wrang ook, een kans om vroegtijdig in te grijpen, stabiliteit te bieden en herhaling te voorkomen. Dit team werkt op het snijvlak van zorg en veiligheid en is betrokken bij onder andere re-integratie na detentie, High Impact Crimes, radicalisering, casuïstiek in het Zorg- en Veiligheidshuis, verplichte zorg en overlastgevende personen. Rotterdam heeft jaarlijks tussen de 1700 en 2000 ex-gedetineerden. Team D&R werkt outreachend en bezoekt alle Rotterdammers die daarvoor openstaan al in detentie, om te spreken over hun re-integratiebehoeften. Sinds januari 2025 kan ook onze Wmo-ondersteuning starten tijdens detentie. Hiervoor zijn 22 aanbieders gecontracteerd, die ook contracten hebben bij DJI voor forensische zorg. Dit is cruciaal voor continuïteit van zorg.

Wat betekent de huidige situatie?

De krapte in zowel straf- als zorgketen plaatst gemeenten in moeilijke posities. Enkele voorbeelden:

1. *Lange wachttijden voor rechtszaken (soms >1 jaar):* Hierdoor lopen mensen langer zonder straf door onze gemeente, wat kan leiden tot gevaarlijke situaties. Voorbeeld: de bommelding bij kantoorgebouw 'de Rotterdam' 1,5 jaar geleden. Deze persoon was door de reclassering al getult, maar wachtte nog op zijn rechtszaak.
2. *Eerdere vrijlating uit detentie:* Gedetineerden worden tot twee weken eerder vrijgelaten. Hierdoor klopt de opgegeven einddatum soms niet. Gemeenten proberen vooraf Wmo-plekken te regelen voor na detentie, maar die hebben wachtlijsten. Vroegtijdige vrijlating

- belemmert aansluiting op zorg en basisvoorzieningen. Zonder goede afstemming komt iemand mogelijk zonder begeleiding buiten.
3. *Wachttijden bij het NIFP*: Deze beoordeelt zowel jongeren als volwassenen voor forensische zorg. De wachttijd is vaak minimaal een half jaar. In de tussentijd lopen cliënten met ernstige psychiatrische klachten met regelmaat buiten, zonder dat formele partners kunnen optreden. Gemeenten worden dan toch geacht te handelen, ondanks het ontbreken van wettelijke taken, anders dan de openbare orde waarborgen.
 4. *Geen plek of geen passende zorgplek*: Na detentie hebben mensen soms een Wlz-indicatie met al dan niet een zorgmachtiging of forensische zorg, maar is er geen passende plek (bv: Wlz VG 6 of 7). Dan wordt de gemeente regelmatig gevraagd te overbruggen met bijvoorbeeld Wmo, nachtopvang, maatwerkvoorzieningen of hotelplaatsingen. Dat is niet wenselijk: de cliënt krijgt niet de intensieve zorg die hij/zij nodig heeft en bezet een ook schaarse Wmo-plek die voor anderen is bedoeld. Een indicatie voor (en dus zorgaanbod vanuit) Wlz of Wfz is voorliggend op ondersteuning vanuit de Wmo. Doen we niets, dan loopt iemand op straat, met bijbehorende risico's. In het licht van een aankomend "ravijnjaar" is dit een groeiende kostenpost die onvoldoende wordt erkend door het Rijk. Gemeenten kunnen enkel basisondersteuning bieden, terwijl vaak specialistische zorg nodig is. Wij zijn als een huisarts, terwijl er soms een chirurg nodig is.

Wat kunnen wij daar gezamenlijk aan doen?

Het is belangrijk dat we ons richten op wat de praktijk werkelijk nodig heeft. Alle partijen in de strafketen, zorgketen en het sociaal domein delen hetzelfde doel: recidive voorkomen. De beleidsmatige basis ligt er; in de praktijk ontstaan echter knelpunten. Belangrijke vragen zijn: Wat houdt personeel vast? Wat vinden zij belangrijk? Wat ontbreekt er op de werkvloer? Wat maakt dat er te weinig rechters en officieren van justitie zijn om de doorlooptijden in de strafketen te verkorten? Wat maakt dat het NIFP de grote vraag niet aankan? Kunnen we dat veranderen — en doen we dat ook?

Als wij als gemeente vroegtijdig betrokken worden, kunnen we tijdens detentie al met onze ondersteuning starten. Dit vraagt ook om structurele signalering, contact en informatie-uitwisseling tussen de strafketen en het sociaal domein. Bovendien is er vaak domeinoverstijgend werk nodig (vanuit verschillende wetten), waarvoor maatwerk en flexibiliteit een must zijn. We hebben wetgeving nodig die privacy-uitwisseling tussen domeinen structureel mogelijk maakt. Nu werken partijen langdurig aan DPIA's, die juridisch soms alsnog niet houdbaar blijken te zijn. De Wet Straffen en Beschermen is een positief voorbeeld waarin dit wél goed geregeld is. Wij pleiten voor vergelijkbare wettelijke mogelijkheden op andere snijvlakken, zoals de Wfz–Wmo en de in- en uitstroom vanuit de WvGGZ.

Wij willen daarnaast bijzondere aandacht vragen voor kortgestraften. Juist deze groep valt vaak tussen wal en schip. Voor kortgestraften is vaak onvoldoende tijd om begeleiding tijdens detentie te starten. Tegelijkertijd is het risico op terugval juist hoog. Als gemeenten direct op de hoogte worden gesteld, kunnen wij inzetten op — zo nodig — bemoeizorg of andere vormen van ondersteuning.

In tijden van schaarste is het voor organisaties verleidelijk om terug te vallen op hun eigen kerntaken. Juist dan is het essentieel dat partners elkaar blijven vasthouden en de krachten bundelen. Wij zien dat dit nog onvoldoende gebeurt. Dat komt mede door de strikte wijze van financieren vanuit verschillende potten. Een mooie eerste stap zou zijn om gemeenten te betrekken bij het project Samen starten, waarvoor DJI en de reclassering samen zijn gefinancierd. Veel gemeenten vragen om hieraan deel te nemen, maar tot dusver is dat nog niet mogelijk gemaakt. Tegelijkertijd kampt iedereen met krapte, en zal elkaar vasthouden niet voldoende zijn. We hebben ook meer gespecialiseerde en soms beveiligde woonzorgplekken nodig voor mensen met een grote kwetsbaarheid en een hoog risico op recidive — zowel in de Wlz als in de forensische zorg.

Onze visie

Luister naar de uitvoering, ondersteun hen waar nodig, regel de randvoorwaarden voor goede samenwerking zonder onnodige belemmeringen, verhoog het aantal beveiligde woonzorgplekken en zorg voor passende financiering voor alle betrokken partijen. Zorg daarnaast voor extra middelen bij extra taken voor partijen die dat (tijdelijk) kunnen dragen vanwege de krapte in de huidige markt. Alleen samen kunnen we recidive voorkomen.